

Dnr
Kultur- och fritidsnämnden

Förutsättningar för kultur, idrott och friluftsliv för barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Förslag till beslut

1. Godkänner utredningen om barn och ungdomar med funktionsnedsättning

Utvecklingsförvaltningen

Britt-Marie Lundberg-Björk
Förvaltningschef

Karin Sundström
Utredare

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Ungdomsstyrelsen gjorde 2012 en rapport¹ om levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning. Studien bygger på två enkätstudier (*Ungdomsstyrelsens ungdomsenkät 2012 och SCB:s Undersökningarna av levnadsförhållanden*). I rapporten redovisas olika förutsättningar för unga med funktionsnedsättning inom olika områden; utbildning och lärande, arbete och försörjning, hälsa och utsatthet, inflytande och representation samt kultur, fritid och föreningsliv.

När det gäller området kultur, fritid och föreningsliv så konstaterar Ungdomsstyrelsen att unga med funktionsnedsättning i regel deltar i fritidsaktiviteter i mindre utsträckning än övriga unga. Det kan ses som ett problem, eftersom fritiden kan innebära en möjlighet att minska ett utanförskap som man kan uppleva i skolan eller på arbetsplatsen.

En orsak till att unga med funktionsnedsättning i mindre utsträckning än andra deltar i vissa fritidsaktiviteter är tillgänglighetsbrister i omgivningen. Man kan också fundera om fritidsaktiviteterna ska vara inkluderande, dvs. att unga med funktionsnedsättning deltar tillsammans med unga utan funktionsnedsättning eller om man ska använda särlösningar där endast unga med funktionsnedsättning deltar. De framgångsfaktorer som nämns i Ungdomsstyrelsens rapport för att förbättra fritiden för unga med funktionsnedsättning handlar bland annat om samverkan, om ledarens kunskap och attityder och om att insatserna följs upp.

Ungdomsstyrelsens rapport visar att ungdomar med funktionsnedsättning i större utsträckning än andra ungdomar besöker öppna mötesplatser, såsom fritidsgårdar och ungdomens hus. Däremot är ungdomar med funktionsnedsättning rädda för att bli dåligt bemötta i föreningsverksamhet exempelvis föreningsidrotten.

Uppdraget

I nämndplanen för kultur- och fritidsnämnden 2014 gavs förvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för kultur, idrott och friluftsliv för barn och ungdomar med funktionsnedsättning i kommunen.

¹ Fokus 12, Levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning, Ungdomsstyrelsens skrifter 2012:3

Utredningen ska besvara frågorna:

- a) Hur många barn och ungdomar finns i den aktuella gruppen?
- b) Hur är fördelningen av aktivitetsutbudet mellan föreningslivet och kommunen?
- c) Finns det en efterfrågan på aktiviteter för målgruppen som saknas i dagsläget?
- d) Finns det behov av investeringar för att skapa ett efterfrågat utbud av aktiviteter?
- e) Behövs ett utökat aktivitetsstöd för att finansiera efterfrågade aktiviteter i föreningslivet?
- f) Behöver Tyresös bidragsregler förändras för att även omfatta aktiviteter för målgruppen utanför kommunen.

Hur många barn och ungdomar finns i den aktuella gruppen.

Det finns ingen allmän definition av funktionsnedsättning och funktionshinder och därmed finns ingen statistik och sammanställning över hur många barn och ungdomar det finns i gruppen i Tyresö kommun.

De uppgifter som finns är hur många som går i särskolan samt hur många som är inskrivna i habiliteringscenter. I habiliteringscenter är särskolans målgrupp och barn och ungdomar med funktionsnedsättning inom autismspektrat inskriva. Dessa uppgifter kan överlappa varandra.

Elever i grundsärskolan i Tyresö	43 st
Elever i gymnasiesärskolan (folkbokförda i Tyresö)	28 st
Nacka habiliteringscenter (16-20 år från Tyresö)	32 st

Hur är fördelningen av aktivitetsutbudet mellan föreningslivet och kommunen?

Tyresö kommun bedriver två anpassade aktiviteter; Bergfotens fritidsgård och Tyresö kulturskolas rytmik för barn som har en funktionsnedsättning inom autismspektrat. 16 föreningar i Tyresö tar emot barn och ungdomar med en funktionsnedsättning.

Tyresö kommun deltar i mässan Minfritid.nu tillsammans med Botkyrka, Haninge, Huddinge, Nacka, Nynäshamn och Salems kommuner. Minfritid.nu är en fritidsmässa, där personer med funktionsnedsättning under två dagar får prova på en mängd olika aktiviteter. 2013 besöktes mässan av ca 3000 personer.

Tyresö deltar också tillsammans med Haninge, Huddinge, Nacka, Nynäshamn kommuner och Stockholms stad i beachpartyt i Dalarö varje år för ungdomar 12-21 år som behöver särskilt stöd. Där får ungdomarna också pröva på olika fritidsaktiviteter. Inom särskolan genomförs bl.a. genom Idrottslyftet olika aktiviteter för att visa olika fritidsmöjligheter som kan genomföras efter skoltid.

Tyresö har ett bra utbud, men det finns en sårbarhet i att aktiviteten endast passar en liten del av målgruppen och det blir för få deltagare.

Oftast är aktiviteten/gruppen helt beroende av en ledare/förälder som brinner för målgruppen. Föreningar startar grupper, men om ledaren slutar efter ett halvår finns ingen som tar över och gruppen/aktiviteten upphör.

Vidare kan det finnas hinder i den psykosociala tillgängligheten som handlar om attityder och bemötande.

Finns det en efterfrågan på aktiviteter för målgruppen som saknas i dagsläget?

Tyresö kommun genomförde 2011 Ung livsstil² som är en omfattande undersökning kring ungas fritidsvanor sedan 80-talet. Ur studien kan man utläsa vad elever i särskolan svarat, men inte övriga barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Studien visar att särskoleeleverna har samma preferenser som övriga barn och ungdomar. Undersökningen visar dock inte på vilka faktorer som hindrar ungdomarna i särskolan från att delta i fritidsaktiviteter och vara fysiskt aktiva eller vad som skulle behövas för att de skulle bli mer aktiva. När man frågar särskoleelever svarar de ofta att de vill fortsätta med de aktiviteter man redan provat. Studien visade också att elever från särskolan ofta har svag ekonomisk ställning och att det också kan vara ett hinder i att delta.

Ett sätt att bredda utbudet för målgruppen är att samverka med andra kommuner.

Finns det behov av investeringar för att skapa ett efterfrågat utbud av aktiviteter?

² Idrott och motion bland ungdomar i särskolan, (Ung livsstil Nr 10 Januari 2011), En studie av ungdomar i särskolan i Stockholm, Haninge, Jönköping och Tyresö i jämförelse med de ungdomar som inte går i särskolan.

Det är viktigt med fysisk tillgänglighet i inomhus- och utomhusmiljöer så alla kan ta sig in i t.ex. idrottsanläggningarna. Det är också viktigt att ungdomarna kan ta sig till aktiviteterna.

Andra viktiga frågor för att kunna ta sig till aktiviteter för en del barn med funktionsnedsättning är ledsagning och medföljare till aktiviteten. Ett exempel kan vara ett s.k. kompiskort, som finns i några andra kommuner. Kompiskortet innebär att de som har en funktionsnedsättning betalar som vanligt, men kompisen är med gratis. Det kan vara entré, träningsavgift eller biljett. Kompisen kan vara en vän, släkting eller personal.

Andra viktiga frågor är att alla ska kunna ta del av information om det utbud som finns oavsett funktionsnedsättning. Vidare är det viktigt med den psykosociala tillgängligheten avseende attityder och bemötande. Det kan behövas utbildning av ledare och tränare.

Vidare så besöker unga med funktionsnedsättning i högre utsträckning öppna mötesplatser.

Att skapa bra förutsättningar till fritidsaktiviteter och kulturverksamheter för unga med funktionsnedsättning kräver flera aktörers medverkan. Samverkan behövs mellan flera olika förvaltningar, civilsamhället och även med andra kommuner för att utöka möjligheterna och aktiviteterna för målgruppen.

Behövs ett utökat aktivitetsstöd för att finansiera efterfrågade aktiviteter i föreningslivet?

2014 beslutade kultur- och fritidsnämnden beslutat att det lokala aktivitetsstödet ska dubblerats för aktiviteter för barn och ungdomar med funktionsnedsättning till 22 kr/deltagartillfälle. Detta gjordes för att stimulera aktiviteter för denna grupp. Dessutom får föreningar som vill strata ny verksamhet, riktade eller integrerade för denna målgrupp möjlighet att söka startbidrag.

Det går ännu inte att se några effekter av det utökade aktivitetsstödet, men det kan vara andra faktorer som kan vara viktigare att satsa på i första hand. Det har visat sig svårt för en del barn och ungdomar att komma till de aktiviteter som redan finns utifrån tillgänglighetsaspekter både utifrån bemötande, fysiska hinder och att man behöver någon som följer med till aktiviteten.

Behöver Tyresös bidragsregler förändras för att även omfatta aktiviteter för målgruppen utanför kommunen.

Att skapa bra förutsättningar till fritidsaktiviteter och kulturverksamheter för unga med funktionsnedsättning kräver flera aktörers medverkan. Ett sätt att bredda utbudet för målgruppen är att samverka med andra kommuner kring större evenemang som exempelvis mässor, prova på dagar, fritidsnätet samt mötesplatser.

Slutsatser

För att ge bättre förutsättningar för barn och ungdomar med funktionsnedsättning till kultur, idrott och friluftsliv behövs:

- Utökat samarbete mellan förvaltningarna i kommunen och med civilsamhället
- Utökat samarbete mellan kommuner för att skapa aktiviteter för målgruppens olika grupper
- Förbättra möjligheten till ledsagare, kompis som kan följa med till aktiviteten
- Utöka antalet öppna mötesplatser
- Utbilda coacher/ledare i föreningarna som kan driva aktiviteter